

REMONSTRANTSE ARMINIUSKERK

24 december 2022

Kerstavond

Het moet toch Jezus zijn?

Voorganger: dr. Tjaard Barnard

Organist: Jos van der Kooy

Voor de dienst speelde Arjan Otte, doedelzak

Welkom en aansteken van de kaars

Orgelspel In dulci jubilo BWV 751 Johann Sebastian Bach

Aanvangslied (staande) Lied 477 'Komt allen tezamen'

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer

die hemel en aarde gemaakt heeft

die trouw houdt tot in eeuwigheid

en die niet loslaat het werk van zijn handen.

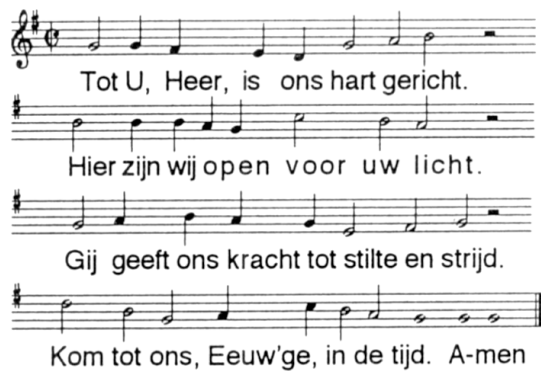
Genade zij u en vrede

van God onze Vader

en van Jezus Christus, de Heer.

Amen.

Antwoordlied

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

Inleidende Bijbellezing: Johannes 1: 14-18

14 Gods Zoon is een mens geworden. Hij heeft bij ons gewoond. In hem hebben wij Gods hemelse macht gezien. Hij is Gods enige Zoon, die bij de Vader vandaan gekomen is. In hem waren Gods liefde en trouw volledig aanwezig. 15 Johannes vertelde over hem, en zei: 'Na mij komt iemand die belangrijker is dan ik. Want hij was er al veel eerder dan ik.' 16 God is goed voor ons, telkens weer. Dat merken we aan de grote liefde die zijn Zoon ons laat zien. 17 Via Mozes hadden we Gods wet al gekregen. En nu hebben we door Jezus Christus Gods liefde en trouw leren kennen. 18 Nog nooit heeft iemand God gezien. Maar de enige Zoon, die zelf God is, kent de Vader van dichtbij. Gods Zoon is bij ons gekomen. En door hem kennen wij God.

Gebed

Eeuwige God,

Daar komen wij samen, op deze kerstavond. Een eeuwenoud verhaal brengt ons samen. De woorden over de geboorte van een kind, in die kerstnacht in Betlehem. Romantische plaatjes van een pasgeboren kind verwarmen ons. Met de jonge ouders verheugen we ons. Met de engelen zingen we. Met de herders en de wijzen zijn we verbaasd.

Zij herkenden dat er iets bijzonders was gebeurd. Hun leven stond op zijn kop. Zij ervoeren een stem uit de hemel met een ingrijpende boodschap: u is heden de Heiland geboren.

Geef het ook ons, om naar dit verhaal te kijken en de vraag aan ons zelf te stellen, hoe zijn wij veranderd door dit kerstkind? Wat betekent het, dat mensen u herkend hebben in dit mensenkind? Hoe bracht de liefde van een volwassen Jezus hen bij u?

Geef het ook ons, om open ogen en open oren te hebben, voor het heil dat doorbreekt. Toen in die kleine stal en misschien ook wel nu in ons hart. Laat ons als de herders toen en de wijzen uit het oosten mee optrekken en proberen ons te laten verwarmen en inspireren als toen.

Amen.

Lied 506 ‘Wij trekken in een lange stoet’

Bijbellezing: Lucas 2: 1-7

2 1In die tijd werd er een bevel van keizer Augustus bekendgemaakt. Hij wilde alle inwoners van het Romeinse rijk laten tellen. 2Het was de eerste keer dat dit gebeurde. Het was in de tijd dat Quirinius de provincie Syrië bestuurde. 3Iedereen moest geteld worden in de plaats waar zijn familie vandaan kwam. Daarom gingen alle mensen op reis. 4-5Ook Jozef moest op reis. Hij ging van Nazaret in Galilea naar Betlehem in Judea. Want hij kwam uit de familie van David, en David kwam uit Betlehem. Jozef ging samen met Maria naar Betlehem. Maria zou met Jozef gaan trouwen, en ze was zwanger. 6Toen Jozef en Maria in Betlehem waren, werd het kind geboren. 7Het was Maria's eerste kind, een jongen. Maria wikkelde hem in een doek, en legde hem in een voerbak voor de dieren. Want er was voor hen nergens plaats om te slapen.

Lied 478 ‘Kom verwondert u hier mensen’

Bijbellezing: Lucas 2: 8-20

8Die nacht waren er herders in de buurt van Betlehem. Ze pasten buiten op hun schapen. 9Opeens stond er een engel tussen de herders, en het licht van God straalde om hen heen. De herders werden bang. 10Maar de engel zei: ‘Jullie hoeven niet bang te zijn, want ik breng jullie goed nieuws. Het hele volk zal daar blij mee zijn. 11Vandaag is jullie redder geboren: Christus, de Heer. Hij is geboren in Betlehem, de stad van David. 12En zo kunnen jullie hem herkennen: het kind ligt in een voerbak en is in een doek gewikkeld.’ 13En plotseling was er bij de engel een hele groep engelen. Ze eerden God en zeiden: 14‘Alle eer aan God in de hemel. En vrede op aarde voor de mensen van wie God houdt.’ 15Daarna gingen de engelen terug naar de hemel. De herders zeiden tegen elkaar: ‘Kom, we gaan naar Betlehem. Want God heeft ons verteld wat er gebeurd is. Laten we gaan kijken.’ 16Ze gingen meteen naar

Betlehem. Daar vonden ze Maria en Jozef, en in een voerbak lag het kind. 17Toen de herders het kind zagen, vertelden ze wat de engel over hem gezegd had. 18Iedereen die het hoorde, was verbaasd over het verhaal van de herders. 19Maria probeerde te begrijpen wat het betekende. Ze bleef nadenken over wat de herders gezegd hadden. 20De herders gingen terug naar hun schapen. Ze eerden God en dankten hem voor alles wat ze gezien en gehoord hadden. Want alles was precies zoals de engel gezegd had.

Lied 487 'Eer zij God in onze dagen

Preek

Moos zit op een zeer christelijke lagere school. De juf vertelde uitgebreid over een bijzonder dier. Het is rood/bruin. Het heeft een grote staart en het springt van boom tot boom. Moos, wat is het? Waarop Moos zegt: normaal gesproken zou ik zeggen: het zal wel een eekhoorn zijn. Maar zoals ik de tent hier ken, zal het wel weer de Here Jezus zijn!

Zie daar de betekenis van het motto dat u voorop de orde van dienst ziet: het moet toch Jezus zijn! Van de week, beste mensen, werd ik gebeld door een journalist van Radio Rijnmond. Ze zochten een predikant die wat wilde vertellen over zijn strijd in deze drukke dagen voor kerst. Het moest toch wel zo zijn, dat het voor predikanten een hele bevalling was en dat ze al weken voor kerst beginnen aan de preek voor vanavond. Pas na weken van wikken en wegen, van schaven en bijschaven, zou er een preek liggen, waarmee je op de kansel zou durven te verschijnen.

U begrijpt, ik liet me deze kans om live op de radio reclame te maken voor deze dienst niet ontglippen en meldde me direct aan. En het heeft ongetwijfeld gewerkt, anders was u hier vast niet gekomen!

Heel spannend was het interview misschien niet. En wellicht waren sommige van mijn antwoorden wat teleurstellend. Vindt u het niet vervelend, dat er op die avond onder uw gehoor allerlei mensen zitten, die u de rest van het jaar niet ziet?

Nee, antwoordde ik. Het legt alleen wat extra druk op mij als predikant. Ik moet tenslotte dan een preek houden waar mensen een jaar mee toe kunnen. (U begrijpt: als u vanavond niet veel met de preek kunt, kunt u altijd morgenochtend terugkomen voor een preek van collega Koen Holtzapffel. En als zelfs dat uw hart niet verwarmt, kunt u gewoon wat vaker komen... Maar hopelijk is dat niet nodig!)

Is het moeilijk om elke keer een nieuwe preek te maken?

Ook daar moest ik ontkennend op antwoorden. Want eigenlijk zijn alle kerstpreeken hetzelfde. Daar kom ik zo direct op terug. Een laatste belangrijke vraag: is het een beetje warm in de kerk? Daar kon ik op antwoorden, door te suggereren dat het vooral de warmte van kerst was

die telde: in mooie liederen en in het verwarmende verhaal. Maar dat het daarnaast natuurlijk geen kwaad kon om een warme jas mee te nemen.

Kortom: een klein interviewtje met een paar niet belangrijke vragen, maar toch een leuke gelegenheid om een beetje aan de weg te timmeren.

Nu denk ik, dat er een vraag is die zo bij u is blijven hangen. Hoe zo zijn alle kerstpreken hetzelfde? Heb ik me daarvoor losgerukt uit het gezellige gezinsverband om hier te komen? Dat moet ik dus even toelichten.

Zoals u wel zult weten, preek ik graag in drie delen. Dat doe ik vanavond ook. En deze drie delen zijn elke kerst eigenlijk hetzelfde. Al noem ik ze natuurlijk anders. Je moet ook als predikant niet teveel in de keuken laten kijken. En ik reken erop, dat u het na vanavond stil houdt: ik moet tenslotte ook een beetje om mijn broodwinning denken!

Welnu: wat zijn die drie onderdelen:

1. Het romantische verhaal
2. De constatering dat er geen romantisch verhaal was geschreven, als mensen niet enthousiast waren geworden over de volwassen Jezus.
3. De vraag hoe dat verhaal van 2000 jaar geleden voor ons nog steeds relevant is.

Deel 1 Het romantische verhaal

Ik vertel u waarschijnlijk geen geheim, als ik verklap dat het verhaal van de stal in Betlehem, de os en de ezel, de volkstelling, de engelenzang, de ster uit de hemel, de wezen uit het oosten en ook de kindermoord in Betlehem eigenlijk niet plaatsgevonden hebben. Het zijn allemaal prachtige verhalen, geschreven door Evangelisten die enthousiast waren geworden over de volwassen Jezus die in de drie jaar dat hij actief op de aarde rondliep met zijn leerlingen, zoveel indruk had gemaakt, dat hij mensen een nieuwe kijk had gegeven op het leven en op het geloof.

Deze rabbi was een inspirerend mens. Van zijn geschiedenis was eigenlijk weinig bekend. Het oudste Evangelie, de oudste brieven uit het Nieuwe Testament zeggen er niets over. Pas toen hij eenmaal bekend was, moest er een levensverhaal vanaf het jaar nul verteld worden. Koningszonen en messiassen moeten nu eenmaal in Betlehem geboren zijn. Dus een volkstelling was snel uitgeschreven. En wat is een geboorteverhaal zonder wonderen? Zo werd Maria in retrospectief tot maagd gebombardeed. En zou God niet uit de hemel ook meedoen met het feestje? Zie daar de engelenzang, maar ook de ster aan de hemel, die als hemelse Google Maps de wijzen op gang hielp. Allemaal prachtige verhalen. We zingen er een avond lang kerstliederen over. Historisch zijn ze niet, maar wel heel waardevol. Al die elementen vertellen één ding, waar de oorspronkelijke hoorders al van overtuigd waren. Die Jezus is me er eentje. Hij moet wel de heiland der wereld zijn. En als je dat bent, dan word je zo geboren! Laten we ons dus verwarmen aan alle romantische plaatjes, maar laten we vooral bedenken dat die verhalen vooral zijn geschreven, niet omwille van het lieve kind in de voederbak, maar omwille van de latere, oudere Jezus die ons werkelijk wat te zeggen heeft!

Deel 2 De volwassen Jezus

We gaan het dus nu hebben over de volwassen Jezus. Zonder hem geen gezellige kerstverhalen. Een bijzondere rabbi die met gezag en overtuiging sprak over zijn inspiratie. Die zo over God sprak, dat Hij wel heel dichtbij kwam. Die een liefde uitstraalde, die niet vaak voorkwam. Die omging met het uitschot van de samenleving in zijn tijd en in elke tijd: de zieken, de armen, de belastinginners, de prostituées en de bezettende macht, de Romeinen. Iemand die het voorleefde, wat het betekende om je vijanden lief te hebben. Die een liefde uitstraalde, dat je er warm van werd. Die zo leefde, dat mensen dachten: van God weten we niets, maar als we ons er iets bij moeten voorstellen, dan lijkt het toch verdacht veel op wat deze mens ons te zeggen heeft.

Mattheus en Lucas schreven hun kerstverhalen. We lezen ze nog steeds. De evangelist Johannes ging nog een stuk verder. Zijn verhaal begint niet in het jaar nul, maar bij het begin van de schepping. Zo bijzonder vond hij, wat hij in Jezus vond. Hij vertelt hoe het goddelijke onder ons heeft gewoond. God is mens geworden. In het menselijke kunnen we God ontdekken. God was ons rakelings nabij. We moeten God niet in de hemel ver weg zoeken, maar in deze mens dichtbij. En daarmee kom je tot de kern van wat het latere christendom zou gaan geloven: God is niet ver weg. God is concreet en dichtbij gekomen. We kunnen hem kennen, door te kijken naar deze bijzondere mens. En misschien laat het ook wel zien, dat er in elk mens iets van dat goddelijke te vinden is. God wil in ons wonen. God wil hier op aarde zijn. In onze woorden en daden wordt hij werkelijk. God is niet hoogverheven ver weg, God is dichtbij. En als we dat zien in Jezus, dan verandert er werkelijk wat. Dan krijgt ons leven zin en zijn we gered van de zinloosheid en de leegte van het bestaan.

Deel 3 Is dat nog relevant?

U begrijpt, nu komen we tot het belangrijkste gedeelte van de preek. Nu gaat het er om spannen. Is het verhaal van Jezus iets als historische franje? Vieren we kerst, omdat het nu eenmaal gezellig is? Omdat de kerstmaaltijd nu eenmaal beter smaakt als we eerst hier mooie kerstliederen hebben gezongen, of zegt het ons werkelijk wat? Kunnen we nog iets met die Jezus, of kunnen we ook die aan de wilgen hangen en verder op zoek gaan naar een andere manier van zingeving in ons kwetsbare bestaan? Is Jezus iets van vroeger, of heeft Jezus ook ons nog iets te zeggen en nemen we zijn verhaal ook mee voor de rest van ons leven. Is Jezus bijzonder of is hij, sorry hoor, niet meer dan een prachtig ornament in een verder verouderd verhaal?

U begrijpt: ik geloof nog wel in die Jezus en ik wil u graag vertellen waarom. En laat ik direct als disclaimer erbij zeggen: als ik in Mekka was geboren of in India, zou ik vast met hetzelfde enthousiasme spreken vanuit de godsdiensten daar. Maar mijn wieg stond nu eenmaal hier. En hoe waardevol die andere tradities ook zijn, ik weet toevallig iets van het christendom en het zegt me nog wat ook. Dus laat ik daar maar mee verder gaan!

Voor mij is het verhaal van Jezus inspirerend omdat het me onttrekt uit een zekere gemakzucht. Het is gemakkelijk om te denken, dat we niets van God kunnen weten. Als God bestaat, zit ie in de hemel ver weg en hoeven we ons er niets van aan te trekken. Maar het verhaal van Jezus trekt God naar de aarde. Het doet een appèl op ons, om het verhaal serieus te nemen. Om ons geroepen te weten, om ook te leven als hij: door om te zien naar je naaste. Door te weten dat je alleen niet tot je recht komt, maar pas in samenspel met je naaste. Door te beseffen, dat we ieder voor zich ons komen te misgaan en dat we pas werkelijk kunnen leven, als we elkaar met liefde en vergeving kunnen aanzien. Als het af en toe lukt, om ook die vijand eens lief te hebben of op zijn minst te proberen hem te begrijpen of haar een andere wang toe te keren. Door als oudste broer ook die jongere broer eens te begrijpen. Door te proberen eens te helpen, als die Samaritaan, ook als je er geen zin in hebt.

Het leven van Jezus laat zien, dat er werkelijk wat met je gebeurt, als je probeert daarnaar te leven. Dat de ander, maar vooral ook jezelf, beter tot zijn recht komt als je zo leeft.

Is Jezus uniek? Ach, misschien zijn er wel duizend heiligen te vinden die je op weg helpen. Maar waarom zou ik een ander zoeken, als die man uit Nazareth me al in beweging zet. En we zitten nu eenmaal in een kerk die geworteld is in het Evangelie van Jezus Christus. Daar hoeven we ons niet voor te schamen. Sterker nog: het kan ons helpen, als we weten dat we, ondanks alle vernieuwing of innovatie, kunnen aansluiten bij een verhaal dat mensen als twintig eeuwen lang op weg helpt. Op weg naar elkaar, op weg naar God toe. Want is dat niet de eigenlijke kern van het christelijke geloof: als je met Jezus op weg gaat, kom je niet alleen je naaste tegen, maar kom je ook bij God terecht. Zou je zomaar kunnen voelen, dat er iets of iemand is die je draagt. Mag je andere mensen dragen en is zo het goddelijke opeens meer nabij dan je ooit voor mogelijk hebt gehouden.

Ik wil afsluiten met een gedicht dat ik van de week toegestuurd kreeg van een van de leden van onze gemeente. Als een kerstgroet stuurde **Birgit Roscam Abbing** mij haar volgende woorden. Als het te snel gaat, moet u vanaf volgend week maar eens kijken op de website van onze gemeente. Dan staat deze hele preek, inclusief gedicht erop.

December

*Je bent de lange donkere nacht
en het korte overdag*

*geurt als olie uit de kraam
gedoofde kaarsen bij het raam*

*smaakt als citrusschil in bisschopswijn
bent zacht als fluweel en glad als satijn*

*zingt van kloppen op de deur
en frisse dennengeur*

*je schudt me wakker
en vraagt me op te staan*

Dat is de kern van de boodschap van kerst, de oproep die klinkt voor iedereen die het kerstkind wil volgen, die luistert naar wat het betekent om in zijn naam te leven.

**Je schudt me wakker
en vraagt me op te staan.**

Amen.

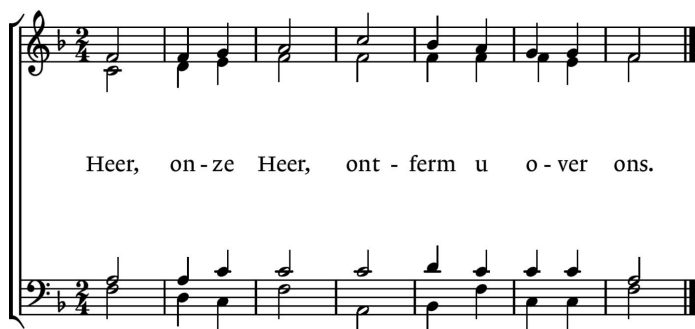
Stilte

Orgelspel Stille Nacht uit Kerstsuite 1, Jan Zwart

Voorbeden en stil gebed, afgesloten met gezamenlijk gebeden ‘Onze Vader’ (Oecumenische versie)

Tijdens de voorbeden

Lied 367b

Heer, on - ze Heer, ont - ferm u o - ver ons.

Eeuwige God,

Vanuit het verre Betlehem klinkt de oproep van het kerstkind tot ons, om op te staan. Om zijn bestaan waar te maken, in een leven van liefde en ontferming. Om te leven naar wat hij van ons vraagt, om onze roeping gestalte te geven. Help ons daarbij o God.

Zo bidden wij:

Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

In de wereld zijn veel zorgen. Niet zo ver weg hiervandaan heerst oorlog. Mensen staan elkaar naar het leven. Geef dat uw boodschap van vrede mag neerdalen in harten die zich verhard hebben, die vast zitten in een eenzijdige werkelijkheid en de ander niet meer kunnen zien.

Zo bidden wij:

Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

Ook in de wereld dichtbij zijn veel zorgen. Mensen om ons heen en ook wij zelf hebben het soms heel moeilijk. Zijn eenzaam, hebben verdriet om wie ons ontvallen is of maken ons zorgen over onze gezondheid of over die onze dierbaren. Draag ons, o God, in onze dagen van duisternis en verdriet. Geef ons mensen om ons heen, die als uw handen in de wereld werkzaam zijn en die ons ondersteunen.

Zo bidden wij:

Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

In de stilte willen we u bidden. We denken aan mensen om ons heen. We bidden voor wat ons dwarszit, we danken voor wat ons verheugt. We bidden u, ieder voor zich, omdat we geloven dat u bij ons bent, dat u naar ons luistert. Zo bidden we in de stilte.

[...]

Tezamen met gelovigen van alle tijden en plaatsen bidden we u met de woorden die uw zoon ons heeft leren bidden:

Onze Vader die in de hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd;
Uw Koninkrijk kome;
Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
En vergeef ons onze schulden,
Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;
En leid ons niet in verzoeking,
Maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk
En de kracht en de heerlijkheid
In eeuwigheid.
Amen.

Mededelingen

Collecte

Tijdens de dienst: Diaconie

Slotlied (staande) Lied 481 'Hoor de engelen zingen d'eer'

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde
aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap, haar taak in deze
wereld, met haar noden
en gaan wij dan hier naar ons huis en onze levensopdracht,
de vreugde van het kerstfeest in,
onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Antwoordlied (staande) 'Ere zij God'

Ere zij God, ere zij God, in de hoge,

in de hoge, in de hoge

Vrede op aarde, vrede op aarde,

in de mensen een welbehagen.

Ere zij God in de hoge,

ere zij God in de hoge.

Vrede op aarde, vrede op aarde,

vrede op aarde, vrede op aarde.

In de mensen, in de mensen een welbehagen,

in de mensen een welbehagen, een welbehagen.

Ere zij God, ere zij God,

in de hoge, in de hoge, in de hoge !

Vrede op aarde, vrede op aarde,

in de mensen een welbehagen.

Amen, amen

Orgelspel: Improvisatie over kerstliederen

Collecte:

Bij de uitgang: Remonstrantse Gemeente Rotterdam